

مفهوم شناسی پیشگیری امنیتی مبتنی بر اندیشه فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی)

حسین ابراهیمی^۱

چکیده

پیشگیری امنیتی یکی از مسائل مهم و قابل تأمل است که در دهه اخیر همواره مورد نظر اندیشمندان و متفکرین بوده و پژوهش‌های فراوانی در این خصوص صورت پذیرفته است. هدف اصلی نوشتار حاضر مفهوم شناسی پیشگیری امنیتی در اندیشه‌های فرمانده معظم کل قوا (مدظله العالی) است. برای نیل به این هدف این سؤال مطرح شد مفهوم پیشگیری امنیتی از منظر ایشان چیست؟ برای پاسخ‌گویی به سؤال‌های فوق با استفاده از روش تحلیل محتوا کلیه فرمان‌ها، تدابیر و مکتوبات مقام معظم رهبری از سال ۱۳۷۰ تا پایان سال ۱۴۰۳ در حوزه پیشگیری، مورد بررسی قرار گرفت. با استفاده از روش تحلیل محتوا و به کارگیری کدگذاری باز، محوری و انتخابی، تحلیل کیفی بر روی داده‌ها صورت گرفت. به منظور واریابی و اعتبار تحلیل‌ها به ترتیب از روش‌های بررسی اعتبار پذیری، انتقال پذیری و تأیید پذیری و روش بررسی اعتبار هالستی استفاده شد که ضریب به دست آمده (۰،۷۲)، گویای توافق بالا بین ارزیابان را نشان داد. نتیجه تحقیق نشان داد که مفهوم پیشگیری از منظر فرمانده معظم کل قوا (مدظله العالی) در شش مؤلفه اولویت بخشی به اقدامات پیشگیرانه، اشراف اطلاعاتی بر حوزه خودی و دشمن، پیش بینی در پیشگیری، اتخاذ تمهیدات پیشگیرانه بازدارنده و مؤثر، بهسازی سازمانی و انفرادی، مشارکت همگانی قابل احصا است. شاخص‌های مربوط به تمامی مقوله‌ها نیز نشان داد که در مجموع ۴۱ شاخص را می‌توان در این مورد ارائه داد.

کلیدواژه‌ها: امنیت، پیشگیری، پیشگیری امنیتی، فرمانده معظم کل قوا (مدظله العالی)

۱. دکتری علوم سیاسی و مدرس دانشکده علوم و فنون فارابی (h.ebrahimi91@yahoo.com)

مقدمه

اسلام که انسان را موجودی برتر و دارای قوا و استعداد های فوق العاده در مسیر رشد و تعالی می داند، ضمن توجه به اهمیت و ضرورت پیشگیری از سقوط و انحطاط اخلاقی و عملی انسان این امر را با تربیت روحی و معنوی او پیوند زده است و آموزه های متعدد و متنوعی را به این امر اختصاص داده است که توجه و به کارگیری آن ها نه فقط موجب پیشگیری و انصراف درونی از فعالیت های متخلفانه می گردد؛ بلکه رشد و تعالی روحی و معنوی انسان را نیز تضمین و او را به هدف والایی که برای آن آفریده شده است، نزدیک می کند (پورتقی، ۱۳۸۹: ۱۰).

پیشگیری از جمله موضوعاتی است که در کلیه جوامع بشری مطرح بوده و همواره به عنوان یکی از اصول مهم در بهبود روند اجرایی امور امنیتی مورد بهره برداری قرار می گیرد. پیشگیری یعنی وظایف قبل از رویداد و آنچه مسلم است این موضوع از ضروریات جامعه امروز و مقدم بر درمان است و هر اندازه سامانه ای از پیچیدگی بیشتری برخوردار باشد به همان اندازه پیشگیری نیز از اهمیت بیشتری در آن مجموعه برخوردار است و هر مدیریتی با اتخاذ راه کارهای مناسب در این راستا، سعی در جلوگیری از بروز اخلاص در امور مربوطه دارد (زاهره، ۱۴۰۳: ۲).

در دهه های اخیر کلیه سازمان ها به خصوص سازمان های نظامی و امنیتی به سودمندی پیشگیری در مقابل برخوردهای قهرآمیز واقف شده و این امر منجر به روی آوردن این سازمان ها به امر پیشگیری شده است. نیروهای مسلح به عنوان یکی از مؤلفه های اصلی امنیت ملی همواره مورد طمع دشمنان نظام بوده بی توجهی به پیشگیری در تمام حوزه ها منجر به بروز آسیب های متعدد و تحمیل هزینه های سنگین شده و در مواردی جبران این آسیب ها غیرممکن است.

پیشگیری حفاظتی یکی از وظایف اصلی سازمان های امنیتی و انتظامی است که با وجود هزینه های سنگین کشورها در امور اطلاعاتی و امنیتی به منظور مقابله با هجمه های اطلاعاتی کشورهای حریف، منجر به کاهش هزینه ها و موفقیت چشمگیر آنان در انسداد نفوذ اطلاعاتی سرویس های بیگانه شده است؛ اما آنچه در این میان از اهمیت ویژه ای برخوردار است تعیین شاخص های پیشگیری حفاظتی است تا با توجه به

پیچیدگی سرویس های اطلاعاتی به منظور به دام انداختن آحاد مردم، از بازدارندگی لازم و مؤثر برخوردار باشد. با عنایت به اینکه تاکنون هیچ تحقیق و پژوهشی در این زمینه بر اساس بیانات معظم له که با بینشی پیامبرگونه ذات وجودی انسان را مورد تفسیر قرار داده و زمینه های انحراف را بیان می نماید، صورت نگرفته است، این پژوهش می تواند با شناسایی و تعیین شاخص های مورد نظر معظم له در حوزه پیشگیری، به صورت کاربردی مسیری روشن را جهت اتخاذ راهکارهای کاربردی در مقابل نیروهای مسلح قرار داده و ضمن جلوگیری از انحراف از تدابیر معظم له و اجرایی نمودن منویات ایشان، با صرف هزینه کمتر، بازدارندگی لازم را بر اساس شیوه های یکسان و متقن در امور پیشگیری به همراه داشته و موجب ارتقاء ضریب امنیتی کشور باشد.

طرح مسئله

پیشگیری از مقوله هایی است که همواره مورد تأکید مقام معظم رهبری فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی) بوده و به نظر ایشان توفیق در این امر مستلزم دقت و مراقبت بوده و نتیجه آن جلوگیری از افزایش تخلف های امنیتی و غیرامنیتی است. به عنوان نمونه ایشان در بیانات سال ۱۳۹۸ در دیدار رئیس و مسئولان قوه قضائیه فرمودند: مسئله پیشگیری خیلی مهم است. خب بله یک بخشی از قوه قضائیه را معین می کنیم برای پیشگیری، خوب است، لازم است، لکن پیشگیری یک کار بسیار وسیعی است؛ باید جرم را بشناسید، علل جرم را بشناسید، عواملی که جرم را ایجاد می کنند بشناسید، کارهایی را که می تواند از وقوع جرم جلوگیری کند بشناسید؛ یک فصل عظیمی از کار در اینجا وجود دارد. هرکدام از این کارها هم یک کننده کار لازم دارد؛ نمی شود همین جوری مثلاً بگوییم یک کمیته ای، فرض کنید به قول ما یک هیئتی گذاشته ایم برای این کار؛ نه، این ها باید دانه دانه دنبال بشود. یا درجایی دیگر می فرمایند: «بر پیشگیری اصرار بیشتری دارم تا علاج. فکر کنید راه پیگیری چیست. این جلوگیری از تخلفات (پیشگیری) را بیاورید داخل برنامه خودتان» (ف معظم کل قوا- ۲، ۱۱، ۸۴). در جای دیگری نیز فرموده اند: «در کنار اطلاع دادن نسبت به آنچه اتفاق افتاده است، باید وظیفه پیشگیری و را نیز در وظایف خود به دقت ملاحظه نمایند» (ف معظم کل قوا- ۷، ۹، ۸۶).

با توجه به اهمیت و ضرورت بحث پیشگیری امنیتی به خصوص در کشور ایران که به شدت آماج حمله سرویس های امنیتی کشورهای آمریکایی و رژیم غاصب صهیونیستی است، دستیابی به روشی متقن و اطمینان بخش در این زمینه موفقیتی بزرگ در ارتقاء ضریب امنیتی کشور خواهد بود؛ بنابراین دغدغه محقق بر آن است که با مذاقه و تحلیل بیانات و مکتوبات و تدابیر فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی) به مفهوم شناسی پیشگیری امنیتی بپردازد.

هدف پژوهش

مفهوم شناسی پیشگیری امنیتی مبتنی بر اندیشه فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی)

سؤال پژوهش

مفهوم پیشگیری امنیتی بر اندیشه فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی) چیست؟

فرضیه

با توجه به ماهیت اکتشافی پژوهش فاقد فرضیه است.

پیشینه پژوهش

رضایی (۱۴۰۱) در مقاله خود با عنوان «مؤلفه های پیشگیری از جرم از نظرگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی)» به این نتایج دست یافتند که موضوع پیشگیری از جرم علاوه بر اینکه از مصادیق مأموریت مهم قوه قضائیه است، یک مسئله فراقوه ای است که نیازمند تعامل همه سازمان ها است. در مجموع برای الزامات پیشگیری از جرم، شانزده شاخص از جمله علمی بودن پیشگیری از جرم، ریشه یابی علل وقوع جرم، علم و تجربه، همدلی، شناخت راهکارها، نظارت و علل دیگر و برای اهمیت و ضرورت آن هفت شاخص مشتمل بر کاهش جرم و هزینه های آن، افزایش امنیت و اداره مطلوب کشور، ضرورت جامعه، زمینه ساز عدالت و کاهش جمعیت زندانیان را شناسایی نموده است.

سماواتی پیروز و بیگدلی (۱۴۰۰) در پژوهش خود با عنوان «پیشگیری از جرم در نگاه مقام معظم رهبری» به این نتایج دست یافتند که اقدامات زیادی درباره پیشگیری از جرم انجام شده است؛ ولی تحقق نیافتن همه اهداف پیشگیری جرم می تواند ناشی از عواملی مانند همکاری غیر جدی قوا در پیشگیری از جرم به صورت عملی، نامشخص بودن

اولویت‌های پیشگیری از جرم، تغییر اولویت‌های پیشگیری در قوه قضائیه، نبود نیروهای متخصص و آموزش دیده در زمینه پیشگیری از جرم، امر نبودن مصوبات شورای پیشگیری از جرم، نبود چهارچوب صحیحی برای فرهنگ سازی در این زمینه، موازی کاری برخی از نیروهای سه قوه و نهادهای زیرمجموعه آن‌ها باشد.

محمودزاده و اسماعیلی (۱۳۹۷) در مقاله خود با عنوان «الگوی راهبردی صیانت امنیتی فضای سایبر نیروهای مسلح» به این نتایج دست یافتند که نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که الگوی راهبردی صیانت امنیتی، دارای ۳ بُعد و ۱۹ مؤلفه است که مهم‌ترین مؤلفه‌ها در بُعد عوامل اصلی فضای سایبر نیروهای مسلح به ترتیب داده‌ها و اطلاعات، کاربران، شبکه و زیرساخت، خدمات و نرم افزار است. همچنین مهم‌ترین مؤلفه‌ها در بُعد اهداف امنیتی فضای سایبر نیروهای مسلح به ترتیب محرمانگی، احراز هویت، یکپارچگی و صحت، دسترسی پذیری، انکارناپذیری و در نهایت حفاظت از حریم خصوصی سازمان است. در بُعد اقدامات و راهکارهای صیانت امنیتی فضای سایبر نیروهای مسلح نیز مهم‌ترین مؤلفه‌ها عبارتند از شناسایی منابع و دارایی‌های سایبری، محافظت، تشخیص و کشف، تحلیل، پاسخ و واکنش، بازیابی، بازدارندگی، مقابله مؤثر، نوآوری و تحول است. داودی و بهره‌مند (۱۳۹۷) در مقاله خود با عنوان پیشگیری اجتماعی از جرائم امنیتی - سایبری با روش توصیفی - تحلیلی ضمن شناسایی مفهوم و مصادیق جرائم امنیتی - سایبری به بررسی برنامه‌های پیشگیرانه اجتماعی جهت رویارویی با جرائم سایبری علیه امنیت ملی می‌پردازد و بدون آن‌که تأثیر سایر اقدامات پیشگیرانه را به‌کلی نفی کند، برنامه‌های پیشگیرانه اجتماعی را پیشنهاد و آثار مثبت آن‌ها را معرفی می‌کند. در این میان می‌توان به برنامه‌های خانواده‌مدار، تدابیر آموزشی - سایبری، بالابردن سواد رسانه‌ای، تنظیم کدهای رفتاری، اطلاع‌رسانی و اطلاع‌گیری، توجه به حکمرانی خوب و شاخص‌های آن، مشارکت و اجماع‌گری، ارتقای پاسخگویی و شفافیت، فرهنگ سازی و تولید رسانه‌ای اشاره کرد.

باقری (۱۳۹۵) در مقاله خود با عنوان «امکان‌سنجی نقش الگوهای خودحفاظتی در پیشگیری پایدار از تهدیدات سازمان‌های امنیتی»، به این نتیجه دست یافته که ترکیبی از مؤلفه‌های ایمانی و باوری (دینی و ملی)، اخلاقی (فردی و حرفه‌ای) و شناختی

خود حفاظتی در فرد موجب رفع، دفع و نفی شرایط علی و زمینه‌ای رفتارهای ضد محرمانگی و جاسوسی شده و از این رهگذر امکان تحقق پیشگیری و بازدارندگی پایداری را فراهم می‌آورد.

نقاط اشتراک و افتراق

در بالا نمونه‌هایی از پژوهش‌های صورت گرفته آورده شده و کلیه پژوهش‌ها تا حد امکان به بررسی مفهوم پیشگیری و عموماً در حوزه جرم اشاره نموده‌اند اما در پژوهش حاضر با رویکرد کلان‌تر به پیشگیری امنیتی مبتنی بر اندیشه فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی) پرداخته شده که برابر پیشینه پژوهی به عمل آمده تاکنون در هیچ پژوهشی، این موضوع مورد بحث قرار نگرفته است.

روش‌شناسی

پژوهشگر در صدد مفهوم‌شناسی پیشگیری امنیتی بر اساس اندیشه‌های فرمانده معظم کل قوا (مدظله العالی) است. بر این اساس با توجه به بازه زمانی پژوهش (۱۳۶۸-پایان سال ۱۴۰۳)، مجموعه بیانات، مکتوبات و تدابیر معظم‌له که در قالب فرمان و یا سخنرانی عمومی در حوزه مفاهیم پیشگیری که توسط خبرگان مورد تأیید قرار گرفته، جمع‌آوری گردید. خبرگان مورد استفاده جهت استخراج مفاهیم پیشگیری امنیتی، ۱۰ نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاه که سابقه فعالیت اجرایی در این حوزه داشته‌اند، انتخاب گردیده‌اند؛ سپس با استفاده از روش تحلیل محتوا و تجزیه و تحلیل با استفاده از نرم‌افزار Maxqda2020 انجام و مفهوم پیشگیری امنیتی از منظر معظم‌له استخراج گردید. ابزار جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها، مطالعات کتابخانه‌ای است. جامعه آماری این تحقیق مشتمل بر کلیه فرمان‌ها، تدابیر و مکتوبات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی) که از سال ۱۳۷۰ تا سال پایان سال ۱۴۰۳ در حوزه پیشگیری است. به منظور واری‌روایی و اعتبار تحلیل‌ها به ترتیب از روش‌های بررسی اعتبار پذیری، انتقال پذیری و تأیید پذیری و روش بررسی اعتبار هالستی استفاده شد که ضریب به دست آمده (۰،۷۲) گویای توافق بالا بین ارزیابان را نشان داد.

مبانی نظری پژوهش

۱- تعاریف

پیشگیری (Prevention)) : پیشگیری در لغت به صورت های مختلف تعریف شده است. به عنوان نمونه در فرهنگ معین (معین، ۱۳۷۵: ۹۳۳) آن را به معنی جلوگیری، رفع، مانع شدن و جلو بستن آورده است.

در اصطلاح هر رشته ای از علوم، پیشگیری با موضوع آن ترکیب می شود؛ چنانچه در حقوق جنایی، پیشگیری از وقوع جرم، در پزشکی پیشگیری از بیماری و در مورد وقایع اتفاقیه، پیشگیری از وقوع حادثه مورد نظر است (اسعدی، ۱۳۸۹: ۱۲۲).
پیشگیری به مجموعه اقداماتی اطلاق می شود که «پیش از وقوع جرم یا تهدید»، با هدف کاهش فرصت های ارتکاب آن انجام می شود (UNODC, 2015).

رویکردهای پیشگیری

نظر محققان در خصوص رویکردهای پیشگیری در سه دسته به شرح زیر صورت بندی گردید.

۱. رویکردهای کلاسیک پیشگیری

الف) پیشگیری وضعی (Situational Prevention) تمرکز بر تغییر محیط فیزیکی برای کاهش فرصت های جرم (Clarke, 2008, Crime Science Journal).
ب) پیشگیری اجتماعی (Social Prevention) هدف: مداخله در عوامل اجتماعی مؤثر در بزهکاری (UNODC, 2010, Handbook on Crime Prevention).

۲. رویکردهای نوین پیشگیری

الف) پیشگیری هوشمند (Smart Prevention): استفاده از هوش مصنوعی و تحلیل کلان داده ها (NIST, 2021, AI in Security Framework).
ب) پیشگیری مشارکتی (Participatory Prevention): مشارکت فعال جامعه مدنی و بخش خصوصی (EUCrime Prevention Network, 2022).

۳. رویکردهای تلفیقی

پیشگیری چندلایه (Layered Prevention): ترکیب راهکارهای فنی، اجتماعی و محیطی (Anderson, 2020, Security Engineering).

۲- پیشگیری از نظر قرآن کریم

اسلام که انسان را موجودی برتر و دارای قوا و استعدادهای فوق‌العاده در مسیر رشد و تعالی می‌داند، ضمن توجه به اهمیت و ضرورت پیشگیری از سقوط و انحطاط اخلاقی و عملی انسان این امر را با تربیت روحی و معنوی او پیوند زده است و آموزه‌های متعدد و متنوعی را به این امر اختصاص داده است که توجه و به‌کارگیری آن‌ها نه فقط موجب پیشگیری و انصراف درونی از فعالیت‌های متخلفانه می‌گردد، بلکه رشد و تعالی روحی و معنوی انسان را نیز تضمین و او را به هدف والایی که برای آن آفریده شده است، نزدیک می‌کند. از میان آموزه‌های دینی که به این مسئله پرداخته است آموزه‌های قرآنی به لحاظ تأثیرگذاری و تنوع و گستردگی از برجستگی خاص برخوردار است.

آموزه‌های پیشگیرانه در قرآن را می‌توان به سه گروه طبقه‌بندی کرد (پور تقی ۱۳۸۹: ۱۰-۱۷).

الف- اعتقادات پیشگیرانه

ب- اخلاقیات پیشگیرانه

ج- احکام و مقررات پیشگیرانه

الف- اعتقادات پیشگیرانه

اعتقادات پیشگیرانه آموزه‌هایی است که با معتقد نمودن انسان به مبدأ و معاد و تبیین فلسفه حیات، او را در صراط مستقیم کمال قرار می‌دهد و از هرگونه انحراف از مسیر اصلی زندگی حفظ می‌کند. این آموزه‌ها با معنا بخشیدن به زندگی انسان او را از احساس اصلی زندگی حفظ می‌کند. این آموزه‌ها با معنا بخشیدن به زندگی انسان او را از احساس بی‌هویتی و پوچی در زندگی که می‌تواند منشأ گسستگی از ارزش‌های انسانی باشد دور می‌کند و با امید بخشیدن به انسان او را در برابر ناملایمات زندگی مقاوم و استوار نماید. عمیق‌ترین سطح پیشگیری، باور داشتن آموزه‌هایی است که انسان را از لغزش و انحراف بازدارد و همواره او را در مسیر تعالی و رشد نگه دارد. بدیهی است هر چه این باورها در

عمق وجود انسان رسوخ کرده باشد، تأثیر آن‌ها بر رفتار انسان و خودکنترلی او بیشتر خواهد بود. اعتقاد به این آموزه‌ها نه تنها مانع از ارتکاب تخلف به مفهوم حقوقی آن‌که تجاوزی آشکار و قابل مجازات به حقوق انسان‌ها است، می‌شود، بلکه انسان را از گرایش به هر نوع رفتاری که برخلاف شأن و منزلت انسانی او است و یا رفتاری که لغو و بیهوده است حفظ می‌کند. علاوه بر این، باور داشتن به این آموزه‌ها انسان را در میدان تلاش و مسابقه به سوی نیکی‌ها و انجام اعمال و رفتار پسندیده وارد می‌کند و به مرحله‌ای از رشد و تعالی معنوی و خودکنترلی می‌رساند که هرگز میل و اراده‌ای به سوی باطل و فساد در او پدید نمی‌آید.

مهم‌ترین اعتقادات پیشگیرانه که بیشترین تأثیر را در پیشگیری دارند شامل:

- اعتقاد به خداوند و الوهیت او (آل عمران ۱۱۴، مؤمنون ۶۱، قصص ۸۳).
- اعتقاد به علم و آگاهی خداوند (فصلت ۵۳، نساء ۳۳، آل عمران ۵، انعام ۲۳۵، نحل ۱۹، نور ۲۹، غافر ۱۹، بقره ۲۳۵، انفال ۲۴).
- اعتقاد به تأثیر اعمال و رفتار انسان بر سرنوشت (کهف ۱۴، محمد ۱۴، روم ۱۰، انعام ۱۲۰ و ۱۲۴، طه ۷۴).
- اعتقاد به معاد و تحقق عدالت و قسط کامل (حج ۷، انعام ۱۲۴، سجده ۱۲، معارج ۱۱ و ۱۴، یونس ۵۴، کهف ۴۹، آل عمران ۳۰).

ب- اخلاقیات پیشگیرانه

اخلاقیات پیشگیرانه که بیشترین حجم آموزه‌های پیشگیرانه را به خود اختصاص می‌دهد، آموزه‌هایی است که انسان را به داشتن فضائل و مکارم اخلاقی دعوت و ارتباط او را با دیگران به گونه‌ای تنظیم می‌کند که نه تنها به خود اجازه نمی‌دهد به حقوق آنان تجاوز نماید بلکه خود را ملزم به نصیحت و خیرخواهی و ایثار و گذشت نسبت به آن‌ها می‌داند. تخلف اعم از امنیتی و غیرامنیتی محصول زندگی جمعی و روابط متقابل انسان‌ها با یکدیگر است. در این تعامل اجتماعی مهم‌ترین عامل تأثیرگذار بر این روابط خصوصیات و ویژگی‌های اخلاقی است که افراد جامعه از آن برخوردارند و در رفتار خود بروز می‌دهند. بدیهی است هر چه این ویژگی‌ها انسانی‌تر و متعالی‌تر باشند روابط اجتماعی نیز لطیف‌تر و دقیق‌تر خواهد بود و برعکس چنانچه این ویژگی‌ها غیرانسانی و برخاسته از روحیه خودخواهی و منفعت و منفعت طلبی و بی‌توجهی به حقوق و مصالح دیگران باشد، روابط

افراد با یکدیگر تنش را خواهد بود. این واقعیت عینی و قابل مشاهده موجب می شود که ما آموزه های اخلاقی را دارای آثار بازدارنده و پیشگیرانه بدانیم. آموزه های اخلاقی که می تواند در پیشگیری از انحراف نقش داشته باشد شامل: توصیه و تشویق به رعایت تقوا، توصیه به عفو و گذشت، توصیه به نفاق، احسان و ایثار و توصیه به حسن ظن. بعضی از آموزه های اخلاقی که می تواند در پیشگیری از انحرافات نقش داشته باشد عبارتند از:

- توصیه و تشویق به رعایت تقوا (حدود ۱۰۰ آیه از جمله اعراف: ۱۲۸، توبه: ۷، بقره: ۱۹۴، نحل: ۳۱، زخرف: ۳۵، جاثیه: ۱۹، قمر: ۵۴ و نبأ: ۳۱).
- توصیه به عفو و گذشت (شوری: ۳۹ و ۲۷، آل عمران: ۱۳۴، تغابن: ۱۴، نور: ۲۲، مؤمنون: ۹۶ و فصلت: ۳۴).
- توصیه به انفاق، احسان و ایثار (بقره: ۲۵۴، حدید: ۷، بقره ۱۹۵ و حشر ۹).
- توصیه به حسن ظن (نور: ۱۲).

ج - احکام و مقررات پیشگیرانه

قوانین، مقررات و دستوراتی است که التزام به آن ها فرد و جامعه را در حالت اعتدال قرار می دهد و از به وجود آمدن بحران ها و وضعیت های جرم زا جلوگیری می کند. این احکام ضمن فراهم نمودن امکان برخورداری از مواهب طبیعی و تأمین تمامی نیازهای مشروع بشری و تنظیم روابط رسمی انسان ها با یکدیگر بر اساس حق و عدل، آنان را از ورود به حریم لغزش ها و انحرافات رفتاری حفظ می کند. این احکام مربوط به مسائل فردی و اجتماعی است که به صورت واجبات و محرمات رعایت آن ها ضروری است و عدم رعایت آن ها علاوه بر عقوبت اخروی، مجازات دنیوی را نیز به دنبال خواهد داشت، می توانند نقش مؤثری در خودکنترلی و پیشگیری از وقوع انحراف ایفا نمایند.

نمونه ای از احکام و مقررات پیشگیرانه مذکور شامل:

- وجوب نماز یا ذکر مستمر (بقره ۲، ابراهیم ۳۱، طه ۱۴، معارج ۳۴، مؤمنون ۲، نساء ۴۳، معارج ۱۹ و ۲۳، عنکبوت ۴۵).
- وجوب روزه یا مجاهده با نفس (آل عمران ۱۱۴).
- وجوب امر به معروف و نهی از منکر یا نظارت عمومی (بقره ۱۸۳، توبه ۷۱).

۲- پیشگیری امنیتی در اندیشه های فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی).
پیشگیری از مقوله هایی است که همواره مورد تأکید فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی) بوده است و به نظر ایشان توفیق در این امر مستلزم دقت و مراقبت بوده و نتیجه آن جلوگیری رویدادهای تلخ امنیتی و شبه امنیتی است. برخی از بیانات فرمانده معظم کل قوا مرتبط با موضوع پژوهش به شرح زیر است:

ردیف	مدرک	متن بیانات
۱	بیانات، سال ۱۳۷۱، بیانات در دیدار جمعی از قضات و اعضای دستگاه قضائی	پیشگیری از جرم شاید در قانون اساسی هم به این معنا نباشد که دستگاه قضائی باید ابزاری به وجود آورد یا یک دستگاه فرعی به وجود آورد که برود جلو جرم را بگیرد. معلوم نیست به این معنا باشد. البته تفسیرش با افراد خاص و دستگاه خاصی است. انسان این گونه تصور می کند. لکن پیشگیری از جرم، به همان اجرای عدالت است. «ولکم فی القصاص حیوة یا اولی الالباب. (۱۹۵)» اگر قصاص کردید، قتل واقع نمی شود. اگر اجرای عدالت به شکل دقیق انجام گرفت، ظلم در جامعه اتفاق نمی افتد. اگر مجرم کما هو حق تعقیب شد و مر حق و عدل درباره او جاری شد، کسی به جرم گرایش پیدا نمی کند. این، یک امر قهری است. بسط عدالت همین است. پیشگیری از جرم هم همین است.
۲	بیانات، سال ۱۳۷۸، خطبه های نماز جمعه تهران	اگر در هر نقطه ای که شما هستید، بتوانید بفهمید دشمن در فکر چیست، یقیناً مبالغ زیادی از حمله دشمن را پیشگیری خواهید کرد و خودتان را مصونیت خواهید بخشید و کارهایی را که باید انجام دهید، انجام خواهید داد.
۳	بیانات، سال ۱۳۷۵، در دیدار مدیران و مسئولان مطبوعات کشور	در نظام مردمی، مردم باید اهل تحلیل شوند تا بفهمند که نظام برایشان مفید است. آگاهی برای چنین نظامی، مثل آب و هوا، لازم و واجب است. نظام ما، این گونه است. هرچه مردم بیشتر آگاه باشند، نظام جمهوری اسلامی، بیشتر سود می برد؛ بنابراین، این نظام، به آگاه سازی مردم نیازمند است.
۴	مکتوبات، سال ۱۳۸۷، ابلاغ سیاست های کلی برنامه پنجم توسعه توسط رهبر معظم انقلاب	استفاده از ابزارهای فرهنگی، آموزشی و رسانه ها برای پیشگیری و مقابله با ناهنجاری های فرهنگی واجتماعی.
۵	بیانات، سال ۱۳۸۷، دیدار مسئولان قضائی کشور	پیشگیری از وقوع مفسده هم به عهده قوه قضائیه است. به قانون اساسی مراجعه کنید، ملاحظه کنید، یکی از وظائف قوه قضائیه در قانون اساسی همین پیشگیری است. خوب، پیشگیری ابزارهای لازم خودش را دارد، دستگاه های متناسب خودش را دارد. پیشگیری با استفاده از ضابطین قضائی هم احیاناً خواهد بود؛ از جمله دستگاه های امنیتی، از جمله دستگاه های اطلاعاتی. از همه این ها باید در پیشگیری استفاده شود.
۶	بیانات، سال ۱۳۸۶، دیدار رئیس جمهور، مسئولان و کارگزاران نظام	دستگاه قضائی مجازات مفسد را بر عهده دارد، دستگاه اجرایی جلوگیری از بروز فساد را بر عهده دارد؛ این مهم تر است؛ این پیشگیری است.

ردیف	مدرك	متن بیانات
۷	بیانات، سال ۱۳۸۳، در دیدار اعضای هیئت دولت	اگر می خواهیم دنیا آباد شود، باید خودمان را کنترل کنیم. من و شما که زمامدار و مدیر هستیم و اداره امور مالی و صنعتی و کشاورزی کشور دست ماست - یعنی گلگاه های فعال کشور دست من و شماست - باید خود را کنترل کنیم. فقط شخص خود ما نیستیم؛ ما یعنی مجموعه. شما، یعنی شما و معاونان و مدیران و مسئولان اثرگذاران. البته ممکن است کسی در گوشه ای و در سطوح خیلی پایین خطایی بکند که قابل کنترل و پیشگیری و پیش بینی نباشد؛ آن بحث دیگری است؛ اما مجموعه ای که شما مدیر و رئیس و وزیر آن هستید، باید این خصوصیات را داشته باشد.
۸	بیانات، سال ۱۳۷۱، در دیدار جمعی از قضات و اعضای دستگاه قضائی	حد اعلی در دستگاه قضائی چیست؟ حد اعلی در دستگاه قضائی این است که مردم در جامعه احساس کنند که دستگاه قضا، ملجأ مظلومان است. این، حد اعلی است. اگر توانستیم خودمان را به جایی برسانیم که در سطح جامعه، هرکس احساس کرد به او ظلم شده است، در دلش نوری بدرخشد که «اگر به دستگاه قضائی مراجعه کنم، حق خود را استنفاذ خواهم کرد»؛ اگر چنین نوری در دل هر مظلوم و مسلوب الحقی وجود داشته باشد، دستگاه قضا کامل است. این، همان بسط عدالت است. این، همان پیشگیری از جرم است.
۹	مکتوبات (۱۳۸۰، ۱۱، ۲۵) پیام تسلیت به مناسبت سقوط هواپیمای مسافری و رحلت حجة الاسلام میانجی امام جمعه خرم آباد	بر مسئولان حمل و نقل هوائی فرض است که با دانش و مهارت و حزم و دوراندیشی به طور جدی از چنین حوادثی که موجب داغ دار شدن افراد بی شمار است، پیشگیری کنند. از خداوند متعال رحمت و مغفرت برای درگذشتگان و صبر و اجر برای بازماندگان مسئلت می کنم.
۱۰	بیانات، سال ۱۳۸۳، در دیدار علما و روحانیون استان همدان	در دوره های مختلف، علمای بزرگ ما را ملاحظه کنید؛ یکی از مسئولیت های خودشان را این می دانستند که با شبهات مقابله کنند. مقابله هم یا به نحو پیشگیری است یا به نحو درمان. پیشگیری، بهتر از درمان است.
۱۱	شرفیابی اقشار مختلف مردم و مسئولان نظام به مناسبت میلاد امیرالمؤمنین (علیه السلام) ۸۱، ۶، ۳۰	تقوا یعنی چه؟ یعنی آن شدت مراقبتی که انسان در اعمال شخصی خود از راه حق هیچ تخطی نکند. این معنی تقوا است. یعنی کاملاً مراقب خود باشد. در دست زدن به پول مراقبت کند. در دست زدن به آبروی انسان ها مراقبت کند. در گزینش مراقبت کند. در طرد کردن ها مراقبت کند.
۱۲	بیانات، سال ۱۳۸۲، در دیدار اعضای شورای شهر و شهردار تهران	تقوا حصن منبع انسان است. اینکه این همه ما را به تقوا توصیه کرده اند، به خاطر همین است. بسیاری از خطاها و انحرافات که مشاهده می کنید، ریشه فکری ندارد؛ نه اینکه خیال کنید یک ایدئولوژی است که کسی را به این نحوه عمل کردن وادار می کند؛ نه، ریشه بسیاری از این ها در نفسانیات خود انسان است. یکجا پای انسان می لغزد و جلوگیری نمی کند؛ این لغزش ادامه پیدا می کند و انسان در صدد توجیه برمی آید و برای خودش ایدئولوژی می سازد. انسان گاهی مبنای فکری درست می کند تا خطای خود را اصلاح کند. جلو خطاها و لغزش های خود را از همه جا بگیریم و بهتر از همه جا، اول کار است و بهتر از اول کار، پیشگیری است. این، روح تقوا را در ما تقویت خواهد کرد.

ردیف	مدرك	متن بیانات
۱۳	بیانات، سال ۱۳۸۲، در دیدار با دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی	وقتی دستگاه‌ها نظارت و مراقبت خود را دقیق کنند، جلو فساد گرفته خواهد شد؛ این می‌شود پیشگیری.
۱۴	بیانات، سال ۱۳۸۲، در اجتماع مردم مشهد در حرم مقدس	علاج و پیشگیری از نفوذ دشمن از این دو نقطه، خدمت‌رسانی به مردم و وحدت کلمه مسئولین و مردم است.
۱۵	بیانات، سال ۱۳۷۹، در خطبه‌های نماز جمعه تهران	قوانین و مقررات لازم داریم. ما احتیاج داریم که دستگاه اداری مان مقرراتی داشته باشد که برای همه یکسان باشد و در آن تبعیض نباشد... باید از جرم و جنایت پیش‌گیری کرد. انقلاب، ما را به ایجاد این اصلاحات امر می‌کند و فرمان می‌دهد.
۱۶	(۱۳۸۰، ۰۶، ۱۵) پیام به اجلاس سراسری نماز	اما او با این حال می‌تواند تسلیم ضعف‌ها و هوس‌ها و خودخواهی‌ها یا جاهل‌ها و غفلت‌ها و عادت‌های خود شود و خود را از همه آن بشارت‌ها و امیدها و معراج‌ها محروم سازد. این همان است که آن را باید «فسادپذیری انسان» نامید و همان است که در عمر دراز بشریت و نیز در عمر هریک از آحاد بشر، بزرگ‌ترین مصیبت او و خطرناک‌ترین تهدید او بشمار رفته است و می‌رود. برای پیشگیری و نیز درمان این آفت بزرگ، دین خدا «ذکر» را به انسان آموخته است. ذکر یعنی حقیقت را به یاد آوردن، خود را در برابر خدا یافتن، به او گوش سپردن و به او دل دادن.
۱۷	مکتوبات، سال ۱۳۸۷، ابلاغ سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه توسط رهبر معظم انقلاب	- اصلاح نظام اداری و قضائی در جهت: افزایش تحرک و کارایی، بهبود خدمت‌رسانی به مردم، تأمین کرامت و معیشت کارکنان، به‌کارگیری مدیران و قضات لایق و امین و تأمین شغلی آنان، حذف یا ادغام مدیریت‌های موازی، تأکید بر تمرکززدایی در حوزه‌های اداری و اجرایی، پیشگیری از فساد اداری و مبارزه با آن و تنظیم قوانین مورد نیاز.
۱۸	مکتوبات، سال ۱۳۸۷، ابلاغ سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه توسط رهبر معظم انقلاب	توسعه نظام‌های پیشگیری از آسیب‌های فردی و اجتماعی.
۱۹	مکتوبات، سال ۱۳۸۷، ابلاغ سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه توسط رهبر معظم انقلاب	تقویت زیرساخت‌های انسجام و همبستگی ملی برای پیشگیری و مقابله با عوامل بروز گسست‌های هویتی، اجتماعی، فرهنگی و اعتقادی.
۲۰	مکتوبات، سال ۱۳۸۹، ابلاغ سیاست‌های کلی نظام اداری	ارتقای سلامت نظام اداری و رشد ارزش‌های اخلاقی در آن از طریق اصلاح فرایندهای قانونی و اداری، بهره‌گیری از امکانات فرهنگی و به‌کارگیری نظام مؤثر پیشگیری و برخورد با تخلفات.

ردیف	مدرک	متن بیانات
۲۱	مکتوبات، سال ۱۳۷۸، حکم انتصاب آیت‌الله حاج سید محمود هاشمی شاهرودی به ریاست قوه قضائیه	نقش نظارتی قوه قضائیه بر همه دستگاه‌های کشور و مأموریت پیشگیری از وقوع جرم و نیز جنبه تربیتی و تهذیبی در بازداشتگاه‌ها، جوانب دیگری هستند که این رکن اساسی نظام اسلامی را در جایگاه والا و مؤثر خود در اداره کشور می‌نشانند و کارایی و اقتدار نظام اسلامی را از همه سو نشان می‌دهند.
۲۲	مکتوبات، سال ۱۳۸۰، فرمان هشت ماده‌ای به سران قوا ... ص: ۵	خشکانیدن ریشه فساد مالی و اقتصادی و عمل قاطع و گره‌گشا در این باره، مستلزم اقدام همه‌جانبه به وسیله قوای سه‌گانه مخصوصاً دو قوه مجریه و قضائیه است. قوه مجریه با نظارتی سازمان‌یافته و دقیق و بی‌اغماض، از بروز و رشد فساد مالی در دستگاه‌ها پیشگیری کند و قوه قضائیه با استفاده از کارشناسان و قضات قاطع و پاک‌دامن، مجرم و خائن و عناصر آلوده را از سر راه تعالی کشور بردارد. بدیهی است که نقش قوه مقننه در وضع قوانین که موجب تسهیل راهکارهای قانونی است و نیز در ایفاء وظیفه نظارت، بسیار مهم و کارساز است.
۲۳	مکتوبات، سال ۱۳۶۹، حکم انتصاب حجت‌الاسلام والمسلمین محمدی عراقی به سمت نمایندگی ولی فقیه در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی	سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، یک نیروی انقلابی است که بر پایه دین و تقوا و درک و عمل انقلابی به وجود آمده و وظیفه اساسی نماینده این جانب در آن، عبارت از نظارت مستمر بر حفظ و استحکام این پایه اساسی و برخورد با تخلفات و پیشگیری از آن‌ها است.
۲۴	بیانات، سال ۱۳۹۰، در اجتماع بزرگ مردم کرمانشاه	در مبارزه با فساد، در درجه اول، مسئله پیشگیری است؛ اما اگر در پیشگیری کوتاهی شد، به یک نحوی یک فساد واقع شد، درمان، دنبال‌گیری است؛ این نباید مورد غفلت قرار بگیرد که ان شاء الله نمی‌گیرد و ان شاء الله مراقبت هم می‌شود که نگیرد.
۲۵	مکتوبات، سال ۱۳۸۹، ابلاغ سیاست‌های کلی نظام در امور «ترویج و تحکیم فرهنگ ایثار و جهاد و ساماندهی امور ایثارگران»	توسعه مراکز علمی و پژوهشی و ارتقاء ظرفیت‌ها، توانمندی‌ها و فناوری‌ها و اهتمام به تأمین تجهیزات و آموزش‌ها و مراقبت‌های لازم برای پیشگیری، درمان و کاهش آسیب‌های فردی و جمعی، ناشی از جنگ و تهدیدات.
۲۶	مکتوبات، سال ۱۳۸۷، ابلاغ سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه توسط رهبر معظم انقلاب	استفاده از ابزارهای فرهنگی، آموزشی و رسانه‌ها برای پیشگیری و مقابله با ناهنجاری‌های فرهنگی و اجتماعی.
۲۷	مکتوبات، سال ۱۳۸۷، ابلاغ سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه توسط رهبر معظم انقلاب	تقویت نقش مردم و اطلاعات مردمی در پیشگیری از تحرکات ضدامنیتی.

ردیف	مدرك	متن بیانات
۲۸	بیانات در دیدار با مسئولین نظام ۱۳۹۸، ۲، ۳	امنیت فضای مجازی یک مسئله جدی است. باید با پیشگیری از نفوذ دشمن و تقویت زیرساخت های داخلی، از حریم امنیت ملی دفاع کرد.
۲۹	بیانات در جمع فرماندهان ۱۳۹۵/۳/۱۲	دشمن همواره در حال طراحی توطئه است؛ باید با هوشیاری و اقدام پیشگیرانه توطئه های آنان را خنثی کرد.
۳۰	بیانات با فرماندهان ن. انتظامی ۱۳۹۳/۴/۱۰	پیشگیری از جرم بهتر از برخورد قهری است. باید با برنامه ریزی دقیق و استفاده از فناوری، از وقوع جرم جلوگیری کرد.
۳۱	بیانات در مراسم فارغ التحصیلی دانشجویان دانشگاه های افسری ۱۴۰۲/۶/۷	امنیت کشور نیازمند اقدامات پیشگیرانه اطلاعاتی است. ن. م باید با هوشیاری کامل، توطئه های تروریستی را خنثی نمایند.
۳۲	بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب اسلامی ۱۴۰۱/۶/۲۲	جنگ نرم دشمن ادامه دارد. پیشگیری از نفوذ فرهنگی نیازمند تقویت هویت اسلامی-ایرانی در رسانه ها و فضای مجازی است.
۳۳	بیانات با فرماندهان ن. انتظامی ۱۴۰۱/۴/۱۲	پیشگیری از جرم با استفاده از فناوری های نوین و مشارکت مردمی ممکن است. دستگاه های امنیتی باید پیشدستانه عمل کنند.

جدول شماره ۲: گزیده ای از بیانات فرمانده معظم کل قوا (مدظله العالی) در حوزه پیشگیری امنیتی

یافته ها:

در مجموع از سال ۱۳۶۸ تا پایان سال ۱۴۰۳، ۱۲۳ فراز در حوزه پیشگیری در بیانات معظم له شناسایی شد. در گام نخست ۱۲۳ فراز شناسایی شده در حوزه پیشگیری کدگذاری باز شده و ۱۴۴ کد باز احصا گردید؛ در گام بعدی پس از تعیین کدهای باز، کدگذاری انتخابی و محوری به شرح جدول زیر صورت بندی گردید.

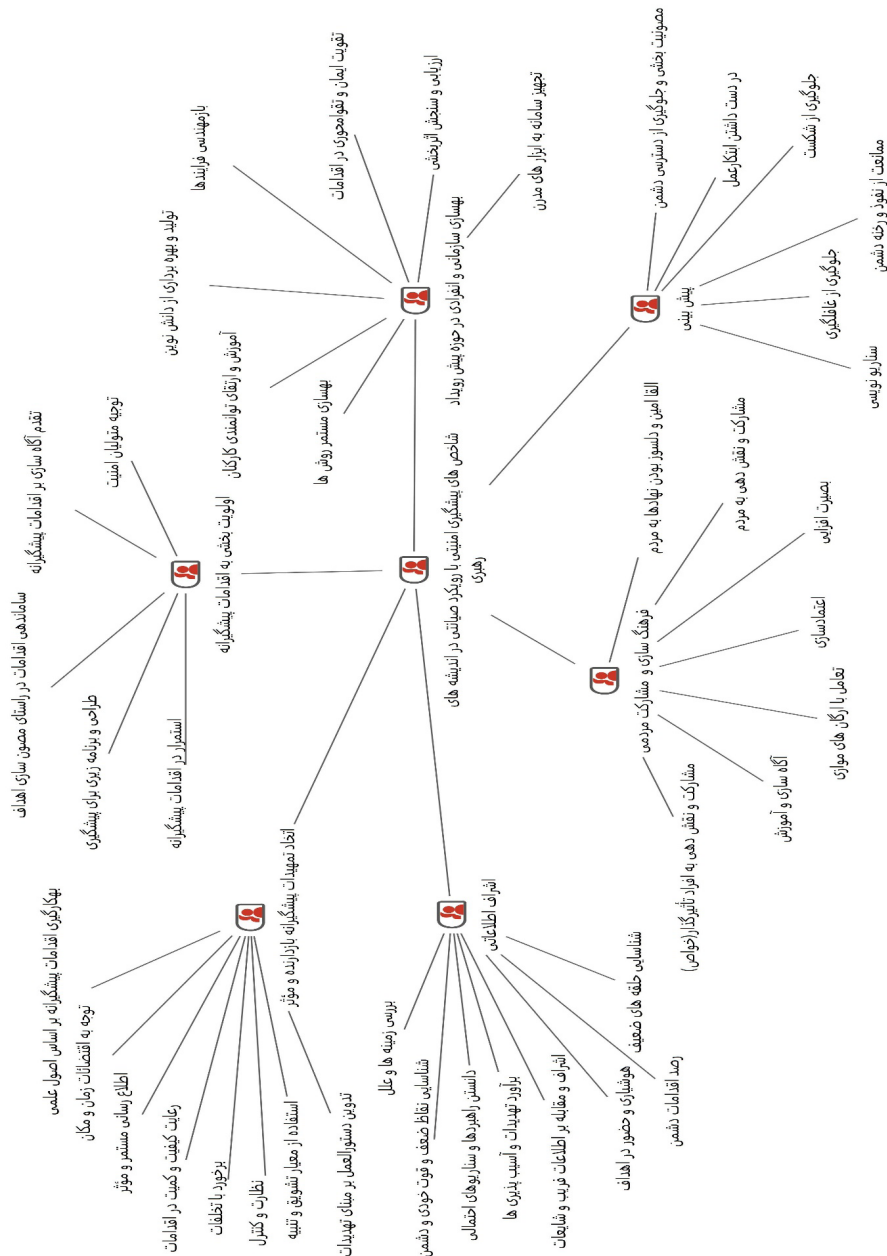
ردیف	کدگذاری محوری	کدگذاری انتخابی
۱	فرهنگ سازی و مشارکت مردمی	بصیرت افزایی
		اعتمادسازی
		تعامل با سازمان های موازی
		مشارکت و نقش دهی به مردم
		القائین و دلسوز بودن نهادها به مردم
		آگاه سازی و آموزش
		مشارکت و نقش دهی به افراد تأثیرگذار (خواص)
		جلوگیری از غافلگیری
۲	پیش بینی	ممانعت از نفوذ و رخنه دشمن
		جلوگیری از شکست
		در دست داشتن ابتکار عمل
		سناریونویسی
		مصونیت بخشی و جلوگیری از دسترسی دشمن
		استمرار در اقدامات پیشگیرانه
۳	اولویت بخشی به اقدامات پیشگیرانه	طراحی و برنامه زیری برای پیشگیری
		تقدم آگاه سازی بر اقدامات پیگیرانه
		توجیه متولیان امنیت
		ساماندهی اقدامات در راستای مصون سازی اهداف
		شناسایی نقاط ضعف و قوت خودی و دشمن
۴	اشراف اطلاعاتی	دانستن راهبردها و سناریوهای احتمالی
		برآورد تهدیدات و آسیب پذیری ها
		اشراف و مقابله بر اطلاعات فریب و شایعات
		هوشیاری و حضور در اهداف
		بررسی زمینه ها و علل
		رصد اقدامات دشمن
		شناسایی حلقه های ضعیف

۵	بهسازی سازمانی و انفرادی در حوزه پیشگیری	بهسازی مستمر روش ها
		آموزش و ارتقای توانمندی کارکنان
		تولید و بهره برداری از دانش نوین
		تجهیز سامانه به ابزارهای مدرن
		بازمهندسی فرایندها
		ارزیابی و سنجش اثربخشی
		تقویت ایمان و تقوا محوری در اقدامات
۶	اتخاذ تمهیدات پیشگیرانه بازدارنده و مؤثر	تدوین دستورالعمل بر مبنای تهدیدات
		توجه به اقتضائات زمان و مکان
		به کارگیری اقدامات پیشگیرانه بر اساس اصول علمی
		اطلاع رسانی مستمر و مؤثر
		رعایت کیفیت و کمیت در اقدامات
		نظارت و کنترل
		استفاده از معیار تشویق و تنبیه
		برخورد با تخلفات

جدول شماره ۳- تجزیه و تحلیل داده ها

ابعاد و مؤلفه های پیشگیری امنیتی از منظر فرمانده معظم کل قوا (مدظله العالی)

پس از اخذ خروجی نقشه نرم افزار مکس کیودا، ابعاد و مؤلفه های پیشگیری امنیتی به شرح شکل زیر احصاء گردید.

شکل شماره ۱: نقشه ابعاد و مؤلفه‌های در اندیشه‌های فرمانده معظم کل قوا (مدظله‌العالی)

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش به دنبال پاسخگویی به این سؤال بود که مفهوم پیشگیری امنیتی بر اساس اندیشه‌های فرمانده معظم کل قوا (مدظله‌العالی) کدامند؟ پیشگیری امنیتی از فرمانده معظم کل قوا (مدظله‌العالی) در شش مؤلفه اولویت بخشی به اقدامات پیش رویدادی، اشراف اطلاعاتی بر حوزه خودی و دشمن، پیش‌بینی در پیشگیری، اتخاذ تهیدات پیشگیرانه بازدارنده و مؤثر، بهسازی سازمانی و انفرادی، مشارکت همگانی قابل احصا است. شاخص‌های مربوط به مؤلفه فرهنگ‌سازی و مشارکت مردمی عبارت‌اند از:

- ۱- بصرت افزایی
- ۲- اعتمادسازی
- ۳- تعامل با سازمان‌های موازی
- ۴- مشارکت و نقش دهی

به مردم ۵- القا امین و دلسوز بودن نهادها به مردم ۶- آگاه سازی و آموزش ۷- مشارکت و نقش دهی به افراد تأثیرگذار (خواص). شاخص های مؤلفه پیش بینی عبارت اند از:

- ۱- جلوگیری از غافلگیری ۲- ممانعت از نفوذ و رخنه دشمن ۳- جلوگیری از شکست
- ۴- در دست داشتن ابتکار عمل ۵- سناریونویسی ۶- مصونیت بخشی و جلوگیری از دسترسی دشمن. شاخص های مؤلفه اولویت بخشی به اقدامات پیشگیرانه عبارت اند از ۱- استمرار در اقدامات پیشگیرانه ۲- طراحی و برنامه ریزی برای پیشگیری ۳- تقدم آگاه سازی بر اقدامات پیشگیری ۴- توجیه متولیان امر امنیت ۵- ساماندهی اقدامات در راستای مصون سازی اهداف. شاخص های مؤلفه اشراف اطلاعاتی عبارت اند از
- ۱- شناسایی نقاط ضعف و قوت خودی و دشمن ۲- دانستن راهبردها و سناریوهای احتمالی ۳- برآورد تهدیدات و آسیب پذیری ها ۴- اشراف و مقابله بر اطلاعات فریب و شایعات ۵- هوشیاری و حضور در اهداف ۶- بررسی زمینه ها و علل ۷- رصد اقدامات دشمن ۸- شناسایی حلقه های ضعیف. شاخص های مؤلفه بهسازی سازمانی و انفرادی در حوزه پیش رویداد عبارت اند از ۱- بهسازی مستمر روش ها ۲- آموزش و ارتقای توانمندی کارکنان ۳- تولید و بهره برداری از دانش نوین ۴- تجهیز سامانه ها به ابزارهای مدرن ۵- بازمهندسی فرایندها ۵- ارزیابی و سنجش اثربخشی و ۶- تقویت ایمان و تقوا محوری در اقدامات. شاخص های مؤلفه اتخاذ تمهیدات پیشگیرانه بازدارنده و مؤثر عبارت اند از
- ۱- تدوین دستورالعمل بر مبنای تهدید ۲- توجه به اقتضائات زمان و مکان ۳- به کارگیری اقدامات پیشگیرانه بر اساس اصول علمی ۴- اطلاع رسانی مستمر و مؤثر ۵- رعایت کیفیت و کمیت در اقدامات ۶- نظارت و کنترل ۷- استفاده از معیار تشویق و تنبیه و ۸- برخورد با تخلفات است.

پیشنهادهای

از آنجا که محور اصلی این مقاله اندیشه های فرمانده معظم کل قوا (مدظله العالی) در خصوص پیشگیری امنیتی است. پیشنهادهای کاربردی در راستای اجرایی شدن منویات ایشان استخراج شده که به چند مورد از آن ها اشاره می گردد:

- پیشگیری امنیتی به عنوان یکی از مهم ترین وظایف نیروهای امنیت و انتظامی مطرح و در این راستا برنامه ریزی شود.

- پیشگیری امنیتی تخصصی و هدفمند توسط تمام معاونت های سازمان و جامعه اطلاعاتی تعریف و هر قسمت برنامه های خود را در این راستای ارائه دهد.
- معاونت پیشگیری و جامعه اطلاعاتی کشور اقدامات پیشارویدادی خود در برابر مبنای تدابیر معظم له مورد بازنگری و بازخورد گیری قرار دهد.
- پیشگیری امنیتی بر مبنای فناوری نوین به صورت علمی مورد تحقیق و تفحص قرار گیرد.
- کارکنان حوزه پیشگیری از افراد مجرب، دارای سطح علمی مناسب، روابط عمومی خوب و با بینش اطلاعاتی مطلوب انتخاب شوند.
- فرماندهان و مدیران عمده امنیتی و انتظامی به عنوان متولیان اصلی پیشگیری مطرح و در قبال این مسئولیت از آنان مطالبه شود.
- زمینه مشارکت آحاد مردم به عنوان مهم ترین شاخص مدنظر فرمانده معظم کل قوا (مدظله العالی) ایجاد شود.
- اعتماد سازی در راستای مشارکت عمومی مردم همچنان در دستور کار باشد.
- ردیف بودجه ای مناسب به منظور اتخاذ اقدامات پیشگیرانه لحاظ گردد.

محدودیت ها

در انجام این پژوهش محدودیتی وجود نداشت.

منابع

- قرآن کریم
- امام خمینی (رحمت الله علیه)، روح الله الموسوی (۱۳۸۲)، صحیفه نور، ج ۷، چاپ سوم، تهران: دفتر حفظ و نشر آثار امام (رحمت الله علیه).
- امام خامنه ای (مدظله العالی)، مجموعه بیانات، قابل دسترسی در: WWW.Khamenei.ir
- اسعدی، نگار (۱۳۸۹)، پیشگیری از سوء مصرف مواد مخدر و روان گردان، مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی
- بهره مند، حمید و داودی، ذوالفقار، (۱۳۹۷)، پیشگیری اجتماعی از جرائم امنیتی - سایبری. مطالعات حقوق کیفری و جرم شناسی ۴۸(۱)، ۲۷-۴۶، doi: 10.22059/jqclcs.2018.238554.1230
- رضایی، غلامرضا (۱۴۰۱)، مؤلفه های پیشگیری از جرم از نظرگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی). نشریه علمی انتظام اجتماعی، ۱۴(۱)، ۱۸۱-۲۰۸.
- زاهره، علی اصغر (۱۴۰۳)، مبانی فقهی و قانونی صیانت پیش رویدادی و چالش های آن، https://civilica.doc.com، ۲۱۴۸۲۴۸.
- پور تقی، محمد (۱۳۸۹)، حفاظت اطلاعات و پیشگیری از منظر قرآن کریم راهبرد پیشگیری حفاظتی (جلد دوم)، تهران: نشر دفتر عمومی حفاظت اطلاعات فرماندهی معظم کل قوا و ساحفاناجا.
- سماواتی پیروز، امیر و بیگدلی، حسن (۱۴۰۰)، پیشگیری از جرم در نگاه مقام معظم رهبری. فصلنامه رهیافت پیشگیری از جرم، ۱۴(۱)، ۱۳-۳۶.
- نرم افزار حدیث ولایت (۱۳۹۸)، تهران: دانشگاه افسری امام علی (ع)، نسخه به روز شده
- محمودزاده، ابراهیم و اسماعیلی، کیوان (۱۳۹۷)، الگوی راهبردی صیانت امنیتی فضای سایبر نیروهای مسلح. امنیت مل ۸(۳۰)، ۲۰۳-۲۳۷.
- معین (۱۳۷۵)، انتشارات امیرکبیر.
- Anderson, R. (2020). *Security engineering: A guide to building dependable distributed systems* (3rd ed.). Wiley.
- Clarke, R. V. (2008). Situational crime prevention. In R. Wortley & L. Mazerolle (Eds.), *Environmental criminology and crime analysis* (pp. 178-194). Willan Publishing.
- European Crime Prevention Network. (2022). *Community-based crime prevention: A practical toolkit*. Publications Office of the European Union. https://www.eucpn.org/toolkit
- National Institute of Standards and Technology. (2021). *Artificial intelligence in cybersecurity framework* (NIST Special Publication 1270). U.S. Department of Commerce. https://doi.org/10.6028/NIST.SP.1270
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2010). *Handbook on crime
- Clarke, R. V. (2009). *Situational Crime Prevention*. Lynne Rienner.

- Clarke, R. V., & Cornish, D. B. (1985). *”Modeling Offenders’ Decisions: A Framework for Research and Policy”*. Crime and Justice, 6, 147-185.
- European Crime Prevention Network (2022). *”Community-Based Prevention Toolkit”*.
- Here are the complete Latin references in proper citation format for your
- NIST (2021). Proactive Cyber Defense Framework.
- UNODC (2015)..Crime Prevention Guidelines

